

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОГА ЗАКОНА

I УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење закона садржан је у Члану 69. став 4. Устава Републике Србије:

“ Инвалидима, ратним ветеранима и жртвама рата пружа се посебна заштита, у складу са законом”, Члану 107. који прецизира да право предлагања закона може имати најмање 30.000 бирача, као и Члану 99. тачка 7. којим се утврђује надлежност Народне скупштине код доношења закона.

II РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

(1) Србија је више од 20 година након почетка сукоба и распада СФРЈ једина земља у региону која нема закон о ратним ветеранима и члановима њихових породица. Све суседне земље учеснице истог рата (укључујући и самопроглашено „Косово“) одавно су донеле адекватне законе и друга правна акта у циљу заштите својих и држављана који су учествовали у сукобу на њиховој страни. Све земље у окружењу су дале и карактеристику рата називом закона, као на пример у Хрватској - „Закон о правима хрватских бранитеља из домовинског рата и чланова њихових обитељи“, у Републици Српској – „Закон о правима бораца, војних инвалида и породица погинулих бораца одбрамбено-отаџбинског рата Републике Српске“, у Републици Словенији „Закон о војних ветераних“, у БиХ „Закон о правима демобилизованих бранилаца и чланова њихових породица“. Чак и у самопризнатој „држави Косово“ постоји „Закон о статусу и правима чланова породица палих бораца, инвалида, ветерана и учесника ОВК и породица цивилних жртава рата“, иако је Косово и Метохија према Уставу Републике Србије њен саставни део, што значи да су и њени грађани уједно и грађани наше земље. Тренутно важећим “Законом о основним правима бораца, војних инвалида и породица палих бораца” који је Савезна скупштина СРЈ донела 12. маја 1998. године (у примени од 1. јула 1998. године), збиром дотадашњих савезних прописа из области борачко-инвалидске заштите уређена су основна права из ове области која су везана за телесно оштећење или су у вези са погибијом члана породице. Осим ове категорије, појам „ратни ветеран“ није дефинисан, нити учесници оружаних сукоба од 1990. године имају било каква посебна права по истом закону.

Стварањем Државне заједнице Србије и Црне Горе и доношењем Уставне

повеље ова законска надлежност је пренета на републички ниво, а наведени закон је наставио да се примењује као пропис Републике Србије, у ишчекивању доношења одговарајућег републичког закона. У међувремену је донешен 2006. и нови (важећи) Устав Републике Србије који у Члану 69. став 4 недвосмислено каже: "Инвалидима, ратним ветеранима и жртвама рата пружа се посебна заштита, у складу са законом". До данас такав закон није донешен, што је у супротности са наведеним правима грађана-ветерана према цитараном члану Устава . След дешавања у земљи настао након доношења закона из 1998. године (велики прилив избеглица из република бивше СФРЈ , дискриминација држављана бивших република СФРЈ, данас држављана Србије који су 1990-1996. учествовали у одбрани својих огњишта изван СРЈ, а таква права нису могли нити данас могу да остваре у Хрватској, Словенији, БЈР Македонији и др.) , оружане акције на територији АП Косово и Метохија и југу Србије, рат у СРЈ 1999. године, доношење прописа о признавању права из области борачко-инвалидске заштите припадницима Југословенске војске у отаџбини и Равногорског покрета, проблеми настали у вези решавања поднетих захтева и исплате већ признатих права, захтевају потпуно ново законско уређење у циљу правичне и адекватне заштите права свих категорија корисника из области борачко-инвалидске заштите.

(2) Након свих оружаних сукоба у периоду 1990-1999. године не постоји званична статистика нити регистар бораца-ратних ветерана Србије, а незваничан број се креће од 400-550.000 људи. Осим 30-ак хиљада ветерана са статусом ратних војних инвалида (РВИ) и мирнодопских војних инвалида(МВИ), породица погинулих бораца, дела права за неколико хиљада још живих корисника бораца НОБ-а или Југословенске краљевске војске, категорија ветерана оружаних сукоба 1990-1999. године остварује само једно право из области борачко-инвалидске заштите и то делимично. Наиме, учесницима се по важећим прописима признаје право на двоструки радни стаж за време проведено у рату од 17. августа 1990. до 27. априла 1992. године и у периоду ратног стања за време НАТО агресије од 24. марта -26. јуна 1999. године. Ни једно друго право закон не предвиђа, што узрокује бројне моралне, социјалне, психолошке и политичке проблеме, не само ветерана, јавности, већ и државе. Терминологија у важећем закону из 1998. године је непрецизна, двосмислена и превазиђена, попут: „оружаних акција проведених за време мира“ где се може тумачити да су сви учесници припадали паравојним формацијама, јер није проглашено ратно стање. Поставља се питање ко је по Уставу надлежан за мобилизацију таквих снага и њену употребу? ; застарелост пријављивања надлежним лекарским комисијама по основу погоршања здравственог стања, болести које су у директној вези са учешћем у рату је одређена са 5 година, што етички, а пре свега медицински не може да одговара стварном стању, јер психосоматске болести попут ПТСП (посттравматски стресни поремећај) могу да се јаве и након 30 година од преживљене трауме. Ова болест није ни дефинисана постојећим законом. Такође обољевање од малигних болести које је недвосмислено последица

употребе осиромашеног уранијума у агресији на СРЈ 1999. године, није дефинисано нити учесници рата у складу са важећим законом могу остваривати, због застарелости, било каква права. Још неколико других термина и одредби важећег закона је застарело, неприменљиво и конфузно. Признавање права борца само учесницима сукоба у распаду СФРЈ (17. август 1990- 27. април 1992.), односно 1999. у одбрани земље од НАТО напада (24. март- 26. јуни) држављанима тадашње СРЈ за време проглашеног ратног стања, дискриминише 2/3 бивших бораца, који нису рањени, повређени или оболели, а затекли су се изван СРЈ 1992-1996. „за време мира“ у бившој „РСК“, односно Републици Српској. Ова категорија нема ни основно, једино право из поменутог закона о дуплом радном стажу за време проведено на ратишту.

У прилог горњем наводу иде чињеница да су државе настале на простору бивше СФРЈ својим законима о ветеранима (борцима, „бранитељима“) јасно дефинисале период оружаних сукоба, нпр. Хрватска од 17.08.1990. године до 30.06.1996. године, БиХ до 23.12.1996. године ,а самопризната „ држава Косово“ обухвата читав период од 30.12.1991. године до 20.06.1999. године, што логично поставља питање против кога су њихови „борци“ ратовали више од четири, односно више од седам година?! Потребно је истакнути да су закони држава у региону донешени у сарадњи и уз сагласност међународне заједнице (ЕУ и ММФ), задовољавају највише стандарде остварења људских права, а број корисника није третиран као (финансијско-економска) препрека, јер само Хрватска има 512.000 корисника обухваћених својим законом.

(3) На основу Уставног закона за спровођење Устава Републике Србије задржана су права која су у овој области призната по прописима АП Војводине и АП Косова и Метохије, до доношења одговарајућег републичког закона. Како овај закон, у међувремену, није донет призната права се и даље остварују по наведеном покрајинском пропису за АП Војводину. Ова права су аналогна правима утврђеним републичким прописима, уз постојање разлика у погледу назива права, круга корисника обухваћених заштитом, обима права и услова за њихово остваривање. Већ поменуто „аутономно“ законодавство самопроглашеног „Косова“ негира спровођење и оваквог закона на читавом територију државе. Стога и ово захтева потребу јединственог регулисања остваривања права корисника, грађана са територији целе Републике.

(4) Заштита бораца-ветерана се спроводи парцијално по Закону о локалној самоуправи, унутар истих, према могућностима, а неретко и политичкој вољи локалних власти, што изазива још један вид дискриминације, јер иста категорија ветерана или ратних инвалида нема иста права у свим општинама. Обим права је ограничен и материјалним могућностима локалних самоуправа, па сиромашније општине нису у могућности и поред добре воље, да своје грађане допунски заштите. Важећи закон не предвиђа будући оружани сукоб, аналогно томе ни евентуална права, а мобилизациони кадар ставља пред дилему да ли се одазвати позиву државе или не, што може изазвати несагледиве последице. Од завршетка последњег рата 1999. године до данас,

донешена су три закона о аболицији за лица која се нису одазвала позиву војно-територијалних органа, што је међу ветеранима створило изузетно незадовољство, пад морала и неповерење према државним органима, јер они који су некада поштовали Устав и законе, данас су практично грађани другог реда.

Горе наведено, поред још бројних аргумената који се могу пронаћи у детаљној анализи, указују да важећи „Закон о основним правима бораца, војних инвалида и породица палих бораца“ из времена СРЈ (1998.) није могуће амандманима и уредбама Владе допунити, већ је неопходно усвојити потпуно нов, садашњем и будућем времену прилагођен законски акт, у складу са највећим степеном остваривања људских, моралних и других права, пре свега наших грађана, али и бораца који су учествовали као страни држављани у сукобима у редовима наших Оружаних снага. Последњу одредницу, дефинишу и законодавства свих земаља у окружењу.

Предлагач закона је имао у виду да сам назив „Закон о ратним ветеранима и члановима њихових породица“ не представља термилошки и идеолошки проблем ни у региону, нити у оквиру међународне заједнице, а израз који се употребљава унутар појединих чланова закона „оружани сукоб“ не прејудуцира карактер рата, већ има за циљ искључиво пуну заштиту основних људских права бивших бораца, погинулих, несталих лица и чланова њихових породица.

Предложеним законом се у складу са Уставом републике Србије, јединствено за територију Републике, уређује област борачко-инвалидске заштите за све категорије корисника од Другог светског рата до данас. Приликом израде предлога закона, вођено је рачуна да се права усагласе са агендом основних људских права, највишим стандардима ЕУ, као и специфичностима оружаних сукоба на простору бивше СФРЈ где су учествовали недвосмислено држављани Србије, али и садашњи држављани некада на простору бивших република СФРЈ, у рату терминисаним „Зонама под заштитом УН“ (Република Српска Крајина).

Термин „ветеран“ је јединствен за све категорије корисника, јер се подразумева да су сви учесници некадашњих оружаних сукоба ратни ветерани, без обзира да ли су рањавани, повређивани, заробљавани или остали неповређени. Посебна пажња је посвећена заштити породице учесника рата, деци, супружницима и родитељима јер је породица индиректно последично везана за ратног ветерана. Ово се односи нарочито за категорије заробљених, несталих, инвалидних и лица која су изгубила животе у оружаним сукобима.

Испитивања на терену од стране надлежних Министарстава, као и удружења која се баве проблемима ратних ветерана и њихових породица показала су да је ова категорија на самом статистичком дну у домену социјалног, здравственог збрињавања, запослености, опште способности за рад, школске спреме. Предложено решење има и изразит циљ ресоцијализацију бивших бораца, преквалификацијом омогућавање запошљавања што је свеопшта корист за друштво.

Предлог закона садржи и знатан број других измена и нових решења за спровођење основних материјално - правних одредби којима су уређени услови за остваривање права у овој области. Већина тих решења односи

се на прецизирање одређених појмова, поступка за остваривање права, доказна средства, услове за коришћење права, надзор над извршавањем овог закона и др.

На тој основи, Предлог закона садржи решења за ефикасну правну заштиту бивших учесника оружаних сукоба, али и за евентуалне будуће кориснике и догађаје.

У изради текста Предлога закона коришћена су и анализирана упоредно правна

решења и искуства земаља у региону, чланица Европске уније, искуства међународних организација и међународних стручњака у овој области. Ова законска решења проверена су у пракси, јер се примењују већ годинама уназад, без значајнијих проблема у њиховој примени.

Из свих наведених разлога, предлагач сматра да овај текст Предлога закона свакако задовољава критеријуме времена у којем живимо, а његовим доношењем неће бити потребно уређивати поново ову материју у догледном периоду.

III ОБЈАШЊЕЊЕ ПРЕДЛОЖЕНИХ ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА И ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИСТИТУТА

Предлог закона о **ратним ветеранима и члановима њихових породица садржи тринаест поглавља, и то:**

ГЛАВА I - ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ (Члан 1. - Члан 10.)

ГЛАВА II - 1. ПРАВО НА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ (Члан 11. - Члан 12.)

- 2. ПРАВА ИЗ ПЕНЗИЈСКОГ ОСИГУРАЊА:

- Право на старосну пензију (Члан 13. - Члан 14.)

- Право на инвалидску пензију (Члан 15. - Члан 22.)

- Право на професионалну рехабилитацију (Члан 23.)

- Право на породичну пензију (Члан 24. - Члан 30.)

- Најнижа пензија (Члан 31. - Члан 32.)

- Стаж у двоструком трајању (Члан 33.)

- 3. ПРАВО НА ДОДАТАК ЗА ДЕЦУ (Члан 34.)

- 4. ПРАВО НА ЗАПОШЉАВАЊЕ (Члан 35.)

- 5. ПРАВО НА СТАМБЕНО ЗБРИЊАВАЊЕ

(Члан 36. - Члан 50.)

- 6. ПРАВО НА ДЕОНИЦЕ, ОДНОСНО УДЕЛЕ У

ПРИВРЕДНИМ

ДРУШТВИМА БЕЗ НАПЛАТЕ (Члан 51. - Члан 52.)

- 7. БОРАЧКИ ДОДАТАК (Члан 53.)

- 8. ОСТАЛА ПРАВА:

- ПРЕДНОСТ ПРИ УПИСУ У ОБРАЗОВНЕ УСТАНОВЕ

(Члан 54.)

- ПРАВО НА СТИПЕНДИЈУ (Члан 55. - Члан 56.)

- ПРЕДНОСТ ПРИ СМЕШТАЈУ У ЋАЧКЕ, ОДНОСНО

СТУДЕНТСКЕ

ДОМОВЕ (Члан 57.)

- ПРАВО НА БЕСПЛАТНЕ УЏБЕНИКЕ (Члан 58.)
- ПРЕДНОСТ ПРИ ЗАКУПУ ПОСЛОВНОГ ПРОСТОРА

(Члан 59.)

- КОРЕКЦИЈА ПРИЛАЗА ДО ЗГРАДЕ (Члан 60.)
- ЦАРИНСКЕ И ПОРЕСКЕ ОЛАКШИЦЕ

(Члан 61. - Члан 62.)

- ОСЛОБОЂЕЊЕ ОД ПЛАЋАЊА НАКНАДЕ ЗА

ПРЕНАМЕНУ

- ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА (Члан 63.)
- ОСЛОБОЂЕЊЕ ОД ПЛАЋАЊА СУДСКИХ, УПРАВНИХ И АДМИНИСТРАТИВНИХ ТАКСИ (Члан 64.)
- ПРАВО НА ОБНОВУ (Члан 65.)

ГЛАВА III - ПРАВА РВИ НА ОСНОВУ ОШТЕЋЕЊА ОРГАНИЗМА: (Члан 66.)

- 1. ЛИЧНА ИНВАЛИДНИНА (Члан 67.)
- 2. ДОДАТАК ЗА НЕГУ И ПОМОЋ ДРУГЕ ОСОБЕ

(Члан 68. - Члан 70.)

- 3. ОРТОПЕДСКИ ДОДАТАК (Члан 71. - Члан 72.)
- 4. ПРАВО НА МЕДИЦИНСКУ, ОДНОСНО ФИЗИКАЛНУ РЕХАБИЛИТАЦИЈУ (Члан 73.)
- 5. НАКНАДА ТРОШКОВА ПРЕВОЗА (Члан 74.)
- 6. ПРАВО НА ЈЕДНОКРАТНУ НОВЧАНУ ПОМОЋ

(Члан 75.)

ГЛАВА IV - ПРАВА НА ОСНОВУ ГУБИТКА, ЗАРОБЉАВАЊА ИЛИ НЕСТАНКА

ЧЛАНА ПОРОДИЦЕ:

- 1. ПОРОДИЧНА ИНВАЛИДНИНА (Члан 76. - Члан 80.)
- 2. ПОВЕЋАНА ПОРОДИЧНА ИНВАЛИДНИНА (Члан 81.)
- 3. УВЕЋАНА ПОРОДИЧНА ИНВАЛИДНИНА (Члан 82.)
- 4. ПРАВА ЧЛАНОВА ПОРОДИЦЕ ЗАРОБЉЕНОГ ИЛИ

НЕСТАЛОГ РАТНОГ ВЕТЕРАНА

- НОВЧАНА НАКНАДА (Члан 83.)

- 5. ПРАВО НА ПОРОДИЧНУ ИНВАЛИДНИНУ НАКОН СМРТИ РВИ (Члан 84.)

ГЛАВА V - ПРАВА НА ОСНОВУ МАТЕРИЈАЛНИХ И ДРУГИХ ПОТРЕБА КОРИСНИКА:

- 1. ПРАВО НА ПОСЕБНИ ДОДАТАК (Члан 85.)
- 2. ПРАВО НА УСЛУГЕ ОСОБЕ ЗА ПРУЖАЊЕ НЕГЕ И ПОМОЋИ (Члан 86. - Члан 87.)
- 3. ПРАВО НА ДОДАТНУ НОВЧАНУ НАКНАДУ

(Члан 88. - Члан 101.)

- 4. ПРАВО НА ДОДАТАК ЗА ПОМОЋ У КУЋИ (Члан 102.)
- 5. ПРЕДНОСТ ПРИ СМЕШТАЈУ У ДОМ ПЕНЗИОНЕРА

(Члан 103.)

- 6. ОБЕЛЕЖАВАЊЕ МЕСТА ПОГИБИЈЕ – СПОМЕН ОБЕЛЕЖЈА (Члан 104.)
- 7. ОСИГУРАВАЊЕ ТРОШКОВА САХРАНЕ УЗ ОДАВАЊЕ

ВОЈНЕ

ПОЧАСТИ (Члан 105.)

ГЛАВА VI - СРЕДСТВА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА (Члан 106. - Члан 107.)

ГЛАВА VII - НАДЗОР (Члан 108.)

ГЛАВА VIII - ИЗВРШНИ ПРОПИСИ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ОВОГ ЗАКОНА (Члан 109.)

ГЛАВА IX - ПОЧЕТАК, ТРАЈАЊЕ И ПРЕСТАНАК ПРАВА (Члан 110. - Члан 122.)

ГЛАВА X - ПОСТУПАК ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА (Члан 123. - Члан 144.)

ГЛАВА XI - НАКНАДА ШТЕТЕ (Члан 145.)

ГЛАВА XII -КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ (Члан 146. - Члан 147.)

ГЛАВА XIII - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ (Члан 148. - Члан 159.)

ГЛАВА I

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ (Члан 1. - Члан 10.)

У Чл.1 дефинише се циљна група корисника права: уређују се права бораца, ратних ветерана, војних и мирнодопских инвалида, чланова њихових породица, породица погинулих и несталих лица, те услови и поступак за остваривање тих права.

Члан 2. у ставу 1. и 2. одређује термин «ветеран» и учешће у саставу Оружаних снага (ОС) државних субјеката, где су таксативно наведене СФРЈ, СРЈ, СЦГ и Република Србија, као и страни држављани у саставу ОС. Како би се избегле досадашње недоумице око термина учешћа, проглашеног ратног стања или деловања у смислу употребе оружаних снага у одбрани уставног поретка, територијалног интегритета и одбране својих грађана у саставу свих наведених државних субјеката без званичног проглашења ратног стања, дефинисан је термин од почетка оружаних сукоба 17.08.1990. до 26.06.1999., када је озваничен завршетак последњег рата.

У ставу 3. истог Члана овог Предлога закона регулише се статус ветерана који су након 27.04.1992. учествовали у оружаним сукобима изван граница СРЈ, у међународно признатим «Зонама под заштитом УН» у одбрани народа и територија под командом надлежних органа. Предметни териториј је био изложен агресији што је међународно-правно дефинисано низом резолуција СБ УН из тог времена. Овим Чланом се штите права ветерана, са дефиницијом карактера сукоба као «одбрамбени» и спречава могућност оптужбе за агресију, јер су предметни територији били поменути Резолуцијама СБ УН под заштитом међународне заједнице.

У ставу 4. Члана 2. прецизира се статус «добровољца» и услов за исти, а то је боравак од најмање 30 дана у зони оружаног сукоба у термину од 17.08.1990.-26.06.1999. године. Рестриктивни апарат за овај статус су услови, да поменуто лице није имало обавезу учешћа у резервном саставу или није регулисало војни рок. Пажња је поклоњена и ратним ветеранима који су за посебне заслуге одликовани од стране надлежних државних

органа, чији статус се по обиму остваривања права изједначава са статусом добровољца.

Став 6. дефинише као и у претходним законским актима статус борца припадника НОБ-а, Југословенске Краљевске војске, Југословенске краљевске војске у отаџбини (Равногорски покрет), као и својих држављана припадника савезничких војски.

Став 7. уређује оружане сукобе након 1999. године одредницом: Ратни ветеран је држављанин Републике Србије или страни држављанин који је и након периода из става 1. овог члана наређењем надлежног државног органа Републике Србије вршио војне и друге дужности ради одбране суверенитета, независности и територијалне целовитости Републике Србије у складу са важећим Уставом.

У ставу 8. прецизира се зона борбених дејстава, како би се избегло добијање статуса ратног ветерана лицима која нису директно била изложена дејствима непријатеља или се нису реално налазила у непосредној опасности од истих.

Члан 3. и 4. дефинише смртно страдалог ратног ветерана као и заробљеног или несталог ратног ветерана.

Члан 5. прецизира статус ратног војног инвалида, а у ставу 3. дефинише се ратни војни инвалид којем је дијагностификована болест посттрауматског стресног поремећаја (ПТСП) за време или након завршетка оружаних акција. У ставу 4. и 5. регулисана су права РВИ цивилних лица (медицинског особља, морепловаца, ратних извештача, ватрогасаца и других особа) који су по наређењу државних органа вршили војне или друге дужности у одбрани суверенитета или били заробљеници од стране непријатеља.

Члан 6. прецизира статус чланова породице смртно страдалог, заробљеног или несталог ратног ветерана.

Члан 7. регулише права за лица из члана 1. :

1. право на здравствену заштиту,
2. права из пензијског осигурања:
 - право на старосну пензију и превремену старосну пензију,
 - право на инвалидску пензију,
 - права на основу преостале радне способности,
 - право на породичну пензију,
 - право на најнижу пензију,
 - право на стаж осигурања или посебни стаж,
3. право на додатак за децу,
4. право на запошљавање,
5. право на стамбено збрињавање,
6. право на акције, односно уделе у привредним друштвима без наплате,
7. борачки додатак,
8. остала права.

Члан 8. прецизира остваривање права корисника на основу оштећења организма, смртног страдавања члана породице те материјалних и других потреба корисника, и то:

- Права на основу оштећења организма:

1. лична инвалиднина,
2. додатак за негу и помоћ друге особе,
3. ортопедски додатак,
4. медицинска, односно физикална рехабилитација,
5. накнада трошкова превоза,
6. једнократна новчана помоћ.

- Права на основу губитка, заробљавања или нестанка члана породице:

1. породична инвалиднина,
2. повећана породична инвалиднина,
3. увећана породична инвалиднина,
4. права чланова породице заробљеног или несталог ратног ветерана,
5. права чланова породице после смрти РВИ.
4. право на запошљавање,
5. право на стамбено збрињавање,
6. право на акције, односно уделе у привредним друштвима без наплате,
7. борачки додатак,
8. остала права.

- Права на основу материјалних и других потреба корисника:

1. посебни додатак,
2. услуге лица за пружање неге и помоћи,
3. додатна новчана накнада,
4. додатак за помоћ у кући,
5. предност при смештају у установе социјалне заштите, геронтолошке центре,
6. обележавање места погибије ратног ветерана,
7. обезбеђивање трошкова сахране уз одавање војне почести.

Члан 9. регулише услове за стицање, коришћење и престанак права из Чланова 7. и 8., а која нису уређена овим Предлогом законом, и дефинише њихову примену посебним законима и другим прописима које уређује облигационо право.

Права по овом Предлогу закона остварују држављани Републике Србије, а страни држављани само ако их не остварују од државе чији су држављани или од државе на чијем подручју имају пребивалиште.

У Члану 10. се врши рестрикција права за лица која су оштећења организма задобила као припадници, помагачи или сарадници непријатељских снага или су извршили саморањавање, самоповређивање, и за која је утврђено поступком да су самовољно напустила јединицу или

се нису одазвали мобилизацији. Исто се односи и на чланове њихових породица, који не могу да стичу права из овог Предлога закона. Препреке из става 1. и 2. овог члана односе се и на признавање статуса ратног ветерана.

ГЛАВА II

1. ПРАВО НА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ (Члан 11. - Члан 12.)

У Члану 11. и 12. се дефинише право ратног ветерана на здравствену заштиту у складу са постојећим Законом о здравственом осигурању и прописима донетим на основу тога закона. Олакшице су везане кроз ослобађање плаћања дела трошкова (партиципација) за категорије: чланови породице смртно страдалог ратног ветерана, чланови породице заробљеног или несталог ратног ветерана, РВИ и ратни ветерани с утврђеним оштећењем организма од најмање 30%. Такође, без партиципације са правом на потпуну медицинску рехабилитацију, ортопедска помагала, лекове и лечење ослобођен је ратни ветеран коме је рана, повреда, болест, погоршање болести, односно појава болести непосредна последица учешћа у оружаним дејствима из члана 2. овог Предлога закона. Дефинисано је и право првенства на коришћење здравствене заштите у иностранству с пратњом друге особе, ако му је потребно такво лечење које се не може обавити у Републици Србији. Права која Законом о здравственом осигурању и прописима донесеним на основу њега нису утврђена као стандард права из основног здравственог осигурања, ратни ветеран остварује на начин и по поступку прописаном општим актом који доноси министар рада, запошљавања и социјалне политике уз сагласност министра здравља. Овом одредбом признаје се стручност у домену ове проблематике и сарадња са Министарством здравља.

2. ПРАВА ИЗ ПЕНЗИЈСКОГ ОСИГУРАЊА

- Право на старосну пензију (Члан 13. - Члан 14.)

У Члану 13. и 14. дефинише се право ветерана на старосну пензију у складу са постојећим Законом о пензијско-инвалидском осигурању, са олакшицом у случају да су му примања мања од оних за навршених 40 година радног стажа овисно о времену проведену у оружаној сукобу и то:

- са најмање 45 дана 20%, а добровољцу за 30%. Тако повећана пензија не може износити више од пензије одређене на основу 40 година укупног пензијског стажа.

- Право на инвалидску пензију (Члан 15. - Члан 22.)

Овим Члановима Предлога закона се одређује право, начин остваривања истог , као и критеријуми остваривања права за ратне ветеране услед опште или професионалне неспособности за рад. Одређен је лични бод који се утврђује према вредносном боду у години која претходи години у којој се остварује право на пензију, подељен у више група и то:

- за инвалидске пензије ратног ветерана без статуса РВИ полазни фактор је 1,10 ,

- ратног ветерана са статусом РВИ и добровољца без статуса РВИ 1,50, а за добровољце са статусом РВИ лични бод је 1,85. Ратном ветерану који оствари право на инвалидску пензију према Закону о пензијском и инвалидском осигурању, и која на основу навршеног пензијског стажа износи мање од пензије која би му припадала за 40 година пензијског стажа лични бод повећава се зависно о времену проведеном у оружаним дејствима, али тако повећана инвалидска пензија не може износити више од пензије одређене на основу личног бода за 40 година пензијског стажа.

- Право на професионалну рехабилитацију (Члан 23.)

Овим Чланом Предлога закона предвиђа се право ратном ветерану код кога је преостала радна способност на професионалну рехабилитацију. Поменута активност се врши у домену Фонда за пензијско и инвалидско осигурање, који одређује ток трајања и сноси трошкове за време трајања професионалне рехабилитације. Ратни ветеран након тога има обавезу да се у року од 30 дана пријави надлежној служби за запошљавање и дужан је да прихвати понуђени посао, односно радно место за које се оспособљавао. Уколико одбије понуђени посао или не изврши пријаву у складу са предметним роком, губи стечено право на запошљавање.

Органи државне управе, органи судске власти те друга тела државне власти, тела јединица локалне, околне и покрајинске и подручне (регионалне) самоуправе, јавне установе, ванбуџетски и буџетски фондови, те правна лица у власништву или претежном власништву Републике Србије и у власништву или претежном власништву јединица локалне самоуправе обавезни су да примају ратног ветерана којег упути Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање ради професионалне рехабилитације.

Оваквим законским решењем које се у пракси примењује у суседним државама, значајно би се смањила незапосленост и растеретили други државни фондови у смислу социјалне помоћи и давања.

- Право на породичну пензију (Члан 24. - Члан 30.)

Право на породичну пензију могу остваривати чланови породице преминулог ратног ветерана, ако је узрок смрти доказан као непосредна веза са учешћем у оружаном сукобу. Одређене су прецизне ставке и критеријуми, као и подела на групе у смислу категорије преминулог ратног

ветерана, као и наследници, односно корисници овог права. На сваку одредбу из овог Предлога закона, ако није дефинисана предвиђена је примена постојећег Закона о пензијском и инвалидском осигурању.

- Најнижа пензија (Члан 31. - Члан 32.)

Кориснику инвалидске или породичне пензије који је делом или у целости остварио пензију према одредбама овог Предлога закона, а пензија је мања од најниже пензије одредиће се најнижа пензија према основици која износи 45% просечне нето плате свих запослених у Републици Србији, у години која претходи години остваривања права, а према подацима Државног завода за статистику. Како би се смањиле евентуалне злоупотребе овог права у ставу 8. Члана 31. одређује се услов да оваква пензија не припада кориснику за време запослења или обављања самосталне делатности. У Члану 32. дефинише се ревизија пензијско-инвалидских права путем комисија чији састав и начин рада прописује надлежни министар посебним правилником, што је било и решење у важећем закону.

- Стаж у двоструком трајању (Члан 33.)

Ово право је било једино право борца – ветерана и у важећем закону, а Предлог закона га дефинише на сличан начин. У ставу 3. је дефинисано и право лица која су након 26.06.1999. године била ангажована у јединицама МУП-а, Војске СРЈ, Србије и Министарства одбране Републике Србије на посебан стаж у једноструком трајању (особе ангажоване као пиротехничари, волонтери у рашчишћавању рушевина, деконтаминацији, и сл. без сталног радног односа).

- 3. ПРАВО НА ДОДАТАК ЗА ДЕЦУ (Члан 34.)

Овим Чланом се регулише право деце смртно страдалог ратног ветерана и деце заробљених или несталих ратних ветерана, којима припада додатак за децу у највишем предвиђеном износу.

- 4. ПРАВО НА ЗАПОШЉАВАЊЕ (Члан 35.)

У овом Предлогу законског решења дефинисана је обавеза државних органа, њених подручних јединица, јавних установа и институција да дају предност у запошљавању ратном ветерану уз прописане и претходно задовољене услове и по прецизираном редоследу:

- Детету смртно страдалог ратног ветерана без оба родитеља,
- Ратном ветерану са статусом РВИ,
- Члану породице смртно страдалог ратног ветерана,
- Ратном ветерану државног субјекта,
- Деци ратног ветерана при првом запошљавању.

Да би остварило право предности при запошљавању, лице које испуњава услове за остваривање тога права, дужно је уз пријаву, односно понуду на конкурс приложити све доказе о испуњавању тражених услова, као и решење о признатом статусу, односно потврду о признатом статусу из које је видљиво поменуто право те доказ да је незапослено.

Спровођење одредби овог члана надзире надлежна инспекција која је по посебним прописима овлашћена за надзор у вези са запошљавањем.

Предвиђен је и механизам жалбе, као и тело које је надлежно за коначно решење.

- 5. ПРАВО НА СТАМБЕНО ЗБРИЊАВАЊЕ (Члан 36. - Члан 50.)

У Члану 36. став 1. јасно се прецизира ко има право, односно предност при стамбеном збрињавању. Право на стамбено збрињавање, предност при стамбеном збрињавању те могућност куповине станова уз кредитну отплату под приступачнијим условима од тржишних у погледу камата и рокова отплате, имају особе утврђене овим Предлогом закона ако немају решено стамбено питање или је решено на неодговарајући начин, односно ако 10 година непрекидно пребивају у породичној кући или стану у државном власништву или власништву јединица локалне самоуправе. Право на стамбено збрињавање остварује се доделом стамбеног кредита за куповину стана или куће, односно изградњу куће или стана, за разлику у површини, за надоградњу, наставак изградње и завршетак породичне куће, за побољшање услова становања, те могућношћу куповине станова кредитом по приступачнијим условима од тржишних у погледу камата и рокова отплате. У овом Члану је јасно дефинисано ко може да оствари предметно право, а то су три категорије:

1. чланови породице смртно страдалог ратног ветерана,
2. чланови породице заробљеног или несталог ратног ветерана,
3. РВИ од I до X групе.

Чланом 37. се врши рестрикција у смислу ограничавајућих услова за стицање права на стамбено збрињавање поменутих категорија, нпр. ако лице у власништву има некретнину или ако је отуђио исту у време или након оружаног сукоба или се одрекао наследства.

Члан 38. дефинише носиоца стамбеног збрињавања које ће се осигурати према расположивим средствима, а под истим се подразумевају финансијска средства, односно куће и станови у државном власништву које за стамбено збрињавање обезбеђује Република Србија, те јединице локалне самоуправе које обезбеђују средства за одговарајуће грађевинско земљиште, уређење комуналне инфраструктуре и прикључке на инфраструктуру, односно подмирење трошкова који се односе на инфраструктуру и трошкове комуналног доприноса. Такође, строго наменски је предвиђено кориштење стамбеног кредита.

Члан 39. прецизира носиоца, односно спровођење изградње посредством Министарства грађевинарства и урбанизма, а у сарадњи са Министарством рада, запошљавања и социјалне политике, у складу са пословима из њихова делокруга утврђеним Законом о Влади Републике Србије.

У Члану 40. се одређују обавезе локалних самоуправа у смислу Предлога

закона и то на начин да су јединице локалне самоуправе дужне , у случају кад особа користи стамбени кредит за изградњу породичне куће у месту пребивалишта да уступе без накнаде грађевинско земљиште и комунално га опреме.

Члан 41. дефинише средства за стамбено збрињавање особа које остварују права на доделу стамбеног кредита на начин да ће се иста обезбедити у државном буџету и буџетима јединица локалне самоуправе или у вредности кућа и станова у власништву Републике Србије. Средства остварена отплатом кредита и продајом кућа и станова на кредит, уплаћиваће се на рачун Министарства рада, запошљавања и социјалне политике до завршетка спровођења програма стамбеног збрињавања, према овом Предлогу закона. Исто Министарство је дужно водити прецизну евиденцију продатих станова и других некретнина, пратити кредитну отплату и наплату додељених стамбених кредита, водити евиденцију о наплати, уплаћеним средствима те приспелим финансијским и другим обавезама у вези са стамбеним збрињавањем или део тих послова може поверити пословној банци на основу Уговора о пословној сарадњи.

Члан 42. и 43. прецизира олакшице у висини каматне стопе кредита лицима са инвалидитетом, као и квадратуру стамбеног објекта према броју чланова породице, а Члановима 44. - 47. дефинише се начин и поступак остваривања права на доделу стамбеног кредита, као и друга питања и услови везани за доделу стамбеног кредита те куповину станова и кућа уз кредитну отплату, а ова надлежност се даје Влади Републике Србије која ће прецизирати детаље посебном Уредбом.

Чланом 48. се дају права и породицама смртно страдалих ратних ветерана и утврђују начини остваривања, као и ограничења.

Члан 49. и 50. дефинише надлежности Владе где ће она уредбом пренети право управљања становима и кућама у власништву Републике Србије, до сада на управљању надлежних министарстава и агенција, а на које се не односе одредбе Закона о промету непокретности на којима постоји станарско право на Министарство рада, запошљавања и социјалне политике.

Министарство рада, запошљавања и социјалне политике и Министарство грађевинарства и урбанизма обављају све стручне и друге послове који се односе на стамбено збрињавање.

- 6. ПРАВО НА ДЕОНИЦЕ, ОДНОСНО УДЕЛЕ У ПРИВРЕДНИМ ДРУШТВИМА БЕЗ НАПЛАТЕ (Члан 51. - Члан 52.)

Члановима 51. и 52. се прописује да право на акције, односно уделе у привредним друштвима из портфеља државне Агенције за приватизацију и право на акције, односно уделе у правним лицима у власништву Републике Србије које су приватизоване или ће се приватизовати, без наплате, имају ратни ветерани, РВИ , чланови породице смртно страдалог ратног ветерана, чланови породице заробљеног или несталог ратног ветерана, у складу са одредбама Закона о приватизацији и другим законима који регулишу ову област. Овакво законско решење је одавно у примени суседних земаља.

- 7. БОРАЧКИ ДОДАТАК (Члан 53.)

У Члану 53. се одређује ко и на који начин може остварити ово право, односно ратни ветеран из Члана 2., овог Предлога закона са најмање 45 дана проведених у оружаним акцијама, као и добровољац има право на борачки додатак у износу од 60% просечног личног дохотка у Републици Србији месечно, уколико је незапослен и не остварује друга права по основу ПИО и нема приходе по другим основама. Ово право је за ветеране квантитативно најбитније јер представља својеврсну социјалну сигурност категорији која нема никакве приходе.

8. ОСТАЛА ПРАВА:

- ПРЕДНОСТ ПРИ УПИСУ У ОБРАЗОВНЕ УСТАНОВЕ (Члан 54.)

Овим Чланом се дају олакшице за децу ратних ветерана, при упису у средњошколске и високообразовне установе под условом да пређу бодовни, односно на други начин прописани праг за упис, те да задовоље на испиту способности и талентованости у средњим школама и факултетима у којима се спроводи пријемни испит.

- ПРАВО НА СТИПЕНДИЈУ (Члан 55. - Члан 56.)

Члановима 55. и 56. прецизира се право на стипендију деци ратних ветерана и ратним ветеранима на школовању јер им редовни приходи месечно по члану домаћинства не прелазе двоструки износ цензуса из члана 89. става 1. тачке 5. овог Предлога закона.

Условне и мерила за остваривање овог права прописује министар просвете, науке и технолошког развоја уз сагласност министра рада, запошљавања и социјалне политике.

- ПРЕДНОСТ ПРИ СМЕШТАЈУ У ЋАЧКЕ, ОДНОСНО СТУДЕНТСКЕ ДОМОВЕ (Члан 57.)

Чланом 57. дефинише се предност деци ратних ветерана при смештају у ћачке, односно студентске домове, под условом да им редовни приходи месечно по члану домаћинства не прелазе двоструки износ цензуса редовних новчаних прихода из члана 89. става 1. тачке 5. овог Предлога закона.

- ПРАВО НА БЕСПЛАТНЕ УЏБЕНИКЕ (Члан 58.)

Предлогом закона у Члану 58. право на бесплатне уџбенике имају деца ратних ветерана под условом да то право не могу остварити по другим прописима и ако редовни приходи месечно по члану домаћинства не прелазе двоструки износ цензуса редовних новчаних прихода из члана 89. става 1. тачке 5. овог Предлога закона. Износ средстава потребних за

куповину уџбеника обезбеђује Министарство рада, запошљавања и социјалне политике, а министар правилником утврђује начин и поступак доделе.

- ПРЕДНОСТ ПРИ ЗАКУПУ ПОСЛОВНОГ ПРОСТОРА (Члан 59.)

Чланом 59. уређује се област права предности ратним ветеранима и члановима њихових породица код закупа пословног простора који је у својини локалних самоуправа, Аутономних Покрајина, Града Београда и Републике Србије, те правних лица у њиховом власништву или претежном власништву.

Државни органи и поменута правна лица су обавезни на склапање уговора о закупу пословног простора за занатску или самосталну професионалну делатност, ако категорија предметних корисника учествује у јавном конкурс и задовољава услове из најповољније понуде. У случају из става 3. овог члана сматра се да су чланови породице смртно страдалог, заробљеног или несталог ратног ветерана и РВИ остварили право на стамбено збрињавање. Предност при закупу пословног простора може се остварити само једнократно.

- КОРЕКЦИЈА ПРИЛАЗА ДО ЗГРАДЕ (Члан 60.)

Чланом 60. одређује се право РВИ који нису способни за кретање без инвалидских колиџа и других ортопедских помагала и слепим РВИ, да имају право на прилагођавање прилаза до зграде и прилагођавање стана за кретање у колиџима, ако се те прилагођавања могу извести, у складу са посебним прописима. Захтев за остваривање права подноси се Министарству грађевинарства и урбанизма. Поступак и начин прилагођавања, рокови утврђују се правилником који доноси министар грађевинарства и урбанизма уз сагласност министра унутрашњих послова.

- ЦАРИНСКЕ И ПОРЕСКЕ ОЛАКШИЦЕ (Члан 61. - Члан 62.)

Члановима 61. и 62. обезбеђује се право инвалидним лицима и породицама смртно страдалих заробљених или несталих ратних ветерана на царинске и пореске олакшице. Ово право се односи на увоз ортопедских и других помагала која се не могу набавити у земљи, као и путничка возила. Такође предвиђено је право незапосленим ратним ветеранима на увоз и олакшице код набавке машина и др. опреме за обављање привредне делатности, односно самосталне професионалне делатности. Надлежност око утврђивања поступка набавке, увоза и остваривања царинских и пореских олакшица дана је Влади Републике Србије која ће за ову област донети посебну уредбу.

- ОСЛОБОЂЕЊЕ ОД ПЛАЋАЊА НАКНАДЕ ЗА ПРЕНАМЕНУ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА (Члан 63.)

Чланом 63. Предлога закона омогућава се корисницима ослобођење од плаћања једнократне таксе за пренамену пољопривредног у грађевинско земљиште, на основу потреба решавања стамбеног питања уз приложени доказ - грађевинску дозволу. Право из овог члана може се остварити само једнократно.

- ОСЛОБОЂЕЊЕ ОД ПЛАЋАЊА СУДСКИХ, УПРАВНИХ И АДМИНИСТРАТИВНИХ ТАКСИ (Члан 64.)

Чланом 64. утврђује се право на ослобађања плаћања судских и других предметних такси за категорије РВИ, чланове породице смртно страдалог, заробљеног или несталог ратног ветерана и ратним ветеранима са најмање 60 дана учешћа у оружаним акцијама.

- ПРАВО НА ОБНОВУ (Члан 65.)

Овим Чланом се регулише право на обнову у складу са већ важећим прописима у Републици Србији. Право на обнову као облик стамбеног збрињавања искључује право на доделу стана, односно стамбеног кредита осим у случају из члана 45. овог Предлога закона, а остварују га категорије породица смртно страдалих, несталих или заробљених ратних ветерана и ратни војни инвалиди, који на територији Републике Србије немају у власништву, односно који нису остварили право на одговарајућу кућу или стан. У зависности од броја чланова уже породице са којима станује, одређује се и квадратура будуће обновљене површине. Овим оствареним правом, корисници се сматрају стамбено збринутим и не могу захтевати додатно право на стамбено збрињавање.

ГЛАВА III

- ПРАВА РВИ НА ОСНОВУ ОШТЕЋЕЊА ОРГАНИЗМА:

Чланом 66. дефинише се појам ратног војног инвалида (РВИ) и врши разврставање у десет група, као и у досадашњем важећем закону, зависно од степена оштећења организма, који се у преамбули прецизира. Новина је стицање статуса РВИ на основу психосоматске болести-пострауматског стресног поремећаја (ПТСП) који је утврђен код великог броја ратних ветерана, а до сада ни једним законским решењем није регулисана ова материја. Налаз и мишљење о оштећењу организма дају лекарске комисије у првом и другом степену које именује министар здравља. Такође термилошки је дефинисан и правно регулисан статус лица која су инвалидитет стекла у вези са оружаним акцијама, по налогу надлежних државних органа.

- 1. ЛИЧНА ИНВАЛИДНИНА (Члан 67.)

Лична инвалиднина је основно право РВИ на основу оштећења организма и на основу тог права остварују се сва остала права на основу оштећења организма. Лична инвалиднина одређује се РВИ према групи војног инвалидитета у коју је класификован и припада му у месечном износу. Месечни износ личне инвалиднине инвалида I групе одређује се у износу од 115% од утврђене буџетске основице у Републици Србији.

- 2. ДОДАТАК ЗА НЕГУ И ПОМОЋ ДРУГЕ ОСОБЕ (Члан 68. - Члан 70.)

Чланом 68. се дефинишу два степена РВИ које могу остварити ово право и то:

I степен - РВИ од I до IV групе који су потпуно неспособни за обављање свих животних потреба и којима је потребна непрекидна нега и помоћ друге особе и други степен - остали РВИ I групе. У Члану 69. прецизира се основица у висини месечног износа личне инвалиднине инвалида I групе, као и висина додатка за I степен- 100% од основице, а за II степен 66% од основице. Члан 70. ограничава ово право за време боравка РВИ у здравственој установи или у другој установи у којој му је осигурана нега и помоћ друге особе.

- 3. ОРТОПЕДСКИ ДОДАТАК (Члан 71. - Члан 72.)

Чланови 71. и 72. одређују која категорија РВИ има право на субвенционисани ортопедски додатак, а у складу са етичким принципима и медицинским индикацијама прецизирано је да су то особе ампутираних екстремитета, са тешким оштећењем истих или са потпуним губитком вида. Одређена је основица на бази инвалиднине РВИ I групе и процентуално селектована на четири групе, према медицинским индикацијама утврђеним код инвалида. За лица која истовремено имају два или више оштећења, додатак се процентуално повећава за 25 %.

- 4. ПРАВО НА МЕДИЦИНСКУ, ОДНОСНО ФИЗИКАЛНУ РЕХАБИЛИТАЦИЈУ (Члан 73.)

Изузетно од одредбе члана 11. овог Предлога закона, РВИ има право на медицинску, односно физикалну рехабилитацију ако му је та рехабилитација неопходна у вези са оштећењем организма. Ово право оствариваће се на начин и под условима утврђеним Правилником који доноси министар рада, запошљавања и социјалне политике.

- 5. НАКНАДА ТРОШКОВА ПРЕВОЗА (Члан 74.)

Чланом 74. предвиђено је право РВИ на накнаду трошкова превоза у друго место ако су од надлежног органа упућени, односно позвани ради прегледа пред лекарским комисијом или коришћења медицинске или

физикалне рехабилитације. Предвиђено је и право пратиоца за лица која из медицинских разлога не могу сама да путују. Трошкови превоза надокнађују се према цени возне карте за превоз аутобусом, односно другим разредом железнице или бродом.

- 6. ПРАВО НА ЈЕДНОКРАТНУ НОВЧАНУ ПОМОЋ (Члан 75.)

Чланови породице смртно страдалог ратног ветерана, РВИ и ратни ветерани имају право на једнократну новчану помоћ под условима и по поступку који ће се утврдити уредбом Владе Републике Србије.

ГЛАВА IV

- ПРАВА НА ОСНОВУ ГУБИТКА, ЗАРОБЉАВАЊА ИЛИ НЕСТАНКА ЧЛАНА ПОРОДИЦЕ:

- 1. ПОРОДИЧНА ИНВАЛИДНИНА (Члан 76. - Члан 80.)

Члановима 76. – 80. уређује се појам, корисници и начин остваривања права на породичну инвалиднину као основно право на основу смрти члана породице. Ово право остварују по прецизно дефинисаним условима чланови уже породице. Основица за одређивање висине износа породичне инвалиднине је месечни износ личне инвалиднине инвалида I групе, у износу од 25- 50 %, зависно од прописаних услова. Изузетно, родитељи смртно страдалог ратног ветерана који нису у радном односу и нису корисници пензије према овом Предлогу закона или по прописима о пензијском осигурању веће од 50% буџетске основице, имају право на породичну инвалиднину и то: Један родитељ у износу 70% од основице месечно, а оба родитеља у износу 100% од основице месечно. Посебна пажња је посвећена и деци, усвојеницима и пасторчадима смртно страдалог ратног ветерана у смислу субвенционисања школовања, или незапослености када то право могу да користе до 12 месеци.

- 2. ПОВЕЋАНА ПОРОДИЧНА ИНВАЛИДНИНА (Члан 81.)

Ово право је намењено родитељу или родитељима, у вези са Чланом 78., када му је једно или више деце смртно страдало у оружаном сукобу из Члана 4. Предлога овог закона. Тада му се увећава породична инвалиднина за 50 %.

- 3. УВЕЋАНА ПОРОДИЧНА ИНВАЛИДНИНА (Члан 82.)

Чланом 82. регулишу се права код посебних изузетака, нпр. родитеља или брачног друга смртно страдалог ратног ветерана који немају деце, односно имају једно или више деце која су сва неспособна за привређивање уз услов да је та неспособност настала пре 15. године живота, односно пре навршене 26. године живота, ако је дете било на редовном школовању. Такође овим Чланом Предлога закона штите се права и детета смртно страдалог ратног ветерана без оба родитеља независно од околности

наступа смрти другог родитеља.

У том случају увећана породична инвалиднина износи 34,50 % месечно од месечног износа личне инвалиднине инвалида I групе.

- 4. ПРАВА ЧЛАНОВА ПОРОДИЦЕ ЗАРОБЉЕНОГ ИЛИ НЕСТАЛОГ РАТНОГ ВЕТЕРАНА:

- НОВЧАНА НАКНАДА (Члан 83.)

Овим Чланом предвиђено је да чланови породице стичу право на новчану накнаду и сва остала права из овог Предлога закона као и чланови породице смртно страдалог ратног ветерана под условима и у поступку утврђеним за чланове породице смртно страдалог ратног ветерана, осим права на породичну инвалиднину и пензију. Породична инвалиднина признаје им се након идентификације ратног ветерана по службеној дужности у континуитету након престанка права на новчану накнаду у износу породичне инвалиднине. Новчана накнада коју у износу породичне пензије примају чланови породице заробљеног или несталог ратног ветерана умањује се у односу на основицу за 15%.

- 5. ПРАВО НА ПОРОДИЧНУ ИНВАЛИДНИНУ НАКОН СМРТИ РВИ (Члан 84.)

Чланом 84. прописано је да брачни друг и деца умрлога РВИ од I до IV групе који је до смрти користио додатак за негу и помоћ друге особе имају право на породичну инвалиднину под условима из овог Предлога закона. Такође, то право могу остварити и родитељи умрлога РВИ од I до IV групе који је до смрти користио додатак за негу и помоћ друге особе, ако ни један члан уже породице не користи то право и ако им је он био једино дете. Брачни друг, деца и родитељи умрлога РВИ од I до IV групе који је до смрти користио додатак за негу и помоћ друге особе имају право на породичну инвалиднину у износу прописаном у члану 79. Предлога закона.

ГЛАВА V - ПРАВА НА ОСНОВУ МАТЕРИЈАЛНИХ И ДРУГИХ ПОТРЕБА КОРИСНИКА:

- 1. ПРАВО НА ПОСЕБНИ ДОДАТАК (Члан 85.)

Одређује се за категорију РВИ када исти стиче право на посебни додатак у износу од 50% припадајућег износа личне инвалиднине, ако није у радном односу, не прима пензију и накнаду плате од дана стицања права на професионалну рехабилитацију као и током професионалне рехабилитације.

- 2. ПРАВО НА УСЛУГЕ ОСОБЕ ЗА ПРУЖАЊЕ НЕГЕ И ПОМОЋИ (Члан 86. - Члан 87.)

РВИ I групе може користити услуге лица за пружање неге и помоћи које у

том случају има право на накнаду плате у износу личне инвалиднине инвалида I групе, права из пензијског и здравственог осигурања, право на додатак за децу и права за време незапослености, као запослена особа према посебним прописима. Министарство рада, запошљавања и социјалне политике одређује правилником мерила за избор таквих лица, те остале поступке, исплаћује накнаду плате и уплаћује доприносе на накнаду плате и из накнаде плате, а средства за те намене обезбеђују се у државном буџету.

- 3. ПРАВО НА ДОДАТНУ НОВЧАНУ НАКНАДУ (Члан 88. - Члан 101.)

Ова права су намењена корисницима породичне инвалиднине, корисницима личне инвалиднине и ратним ветеранима који имају пребивалиште у Републици Србији ако су неспособни за привређивање и ако испуњавају услове прописане одредбама Члана 89.-91. овог Предлога закона. Дефинисани су ограничавајући елементи, као и прецизиран појам «неспособности за привређивање» како би се избегле могуће злоупотребе. Основица за одређивање додатне новчане накнаде износи 33% утврђене буџетске основице у Републици Србији. Самохраним корисницима додатна новчана накнада, одређена према члану 92. овог Предлога закона, повећава се за 50%. Другим новчаним приходима од утицаја на додатну новчану накнаду у смислу овог Закона сматрају се:

1. просечна месечна нето плата, односно накнада на основу запослења остварена у претходној календарској години,
2. накнада на основу незапослености остварена у претходној календарској години,
3. пензија у просечном месечном износу оствареном у претходној календарској години,
4. приход од самосталног обављања привредне или професионалне делатности, приход остварен од изнајмљивања соба и пружања услуга и исхране туристима, приход од имовине и други порезу подложни приходи према добити, односно приходу из претходне године који је служио за основицу при одређивању пореза.

- 4. ПРАВО НА ДОДАТАК ЗА ПОМОЋ У КУЋИ (Члан 102.)

Кориснику додатне новчане накнаде који због трајних промена у здравственом стању не може сам да испуњава основне животне захтеве припада додатак за помоћ у кући, ако не користи додатак за негу и помоћ друге особе по овом Предлогу закона или другим прописима, а он износи месечно 23% утврђене буџетске основице у Републици Србији. Допатак за помоћ у кући не исплаћује се за време које је корисник додатка провео у здравственој установи или другој установи у којој му је осигурана нега и помоћ друге особе.

- 5. ПРЕДНОСТ ПРИ СМЕШТАЈУ У ДОМ ПЕНЗИОНЕРА (Члан 103.)

Чланом 103. прецизира се да родитељи, удовица или удовац смртно страдалог ратног ветерана и РВИ зависно о утврђеном степену оштећења организма, имају предност при смештају у домове пензионера.

- 6. ОБЕЛЕЖАВАЊЕ МЕСТА ПОГИБИЈЕ – СПОМЕН ОБЕЛЕЖЈА (Члан 104.)

Министарство рада, запошљавања и социјалне политике обезбеђује средства и доноси годишњи план о обележавању места погибије ратних ветерана и подизању спомен обележја на основу Програма обележавања.

- 7. ОСИГУРАВАЊЕ ТРОШКОВА САХРАНЕ УЗ ОДАВАЊЕ ВОЈНЕ ПОЧАСТИ (Члан 105.)

Министарство рада, запошљавања и социјалне политике сноси трошкове превоза и сахране посмртних остатака погинулог ратног ветерана уз одавање војне почести, након поступка ексхумације и идентификације. У поступак одавања војне почести укључиће се орган Министарства одбране, односно Војске Србије. Исти поступак је и за преминулога РВИ на подручју Републике Србије, ако породица благовремено обавести и затражи исто од надлежног Министарства.

ГЛАВА VI

- СРЕДСТВА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА (Члан 106. - Члан 107.)

Буџетска основица као основица за утврђивање права из овог Предлога закона утврђује се сваке године Законом о буџету приликом доношења буџета за текућу годину.

Средства за остваривање права из овог Предлога закона као и средства која чине разлику између права која су призната по овоме Предлогу закона и права која би припадала по посебним прописима обезбеђују се из државног буџета.

ГЛАВА VII

- НАДЗОР (Члан 108.)

Управни надзор над применом овог Предлога закона и прописа донесених на основу овог Предлога закона обављају надлежна министарства. Инспекцијски надзор над спровођењем, те појединачним актима, условима и начином рада надзираних правних и физичких лица спроводе инспекције тела државне управе, свака у оквиру своје надлежности, у складу са посебним прописима. Надзор над законитошћу рада првостепених органа у провођењу овог Предлога закона спроводи Министарство рада, запошљавања и социјалне политике уз сагласност предлагача - Савеза ратних ветерана Србије.

ГЛАВА VIII

- ИЗВРШНИ ПРОПИСИ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ОВОГ ЗАКОНА (Члан 109.)

Министар рада, запошљавања и социјалне политике у сагласности са министром здравља доноси правилнике за спровођење овог предлога закона и то:

1. о условима и начину остваривања права на здравствену заштиту из члана 12. овог Предлога закона која нису утврђена као стандард из основног здравственог осигурања,
 2. о раду комисије из Члана 32.,
 3. о додели стамбеног кредита члановима породице смртно страдалог, заробљеног или несталог ратног ветерана и РВИ из Члана 37.,
 4. о додели бесплатних уџбеника из Члана 58.,
 5. о утврђивању процента војног инвалидитета РВИ из Члана 66.,
 6. о медицинским индикацијама за разврставање инвалида од I до IV групе према степену потребе за негом и помоћи друге особе из Члана 68.,
 7. о оштећењу организма по основу којих РВИ има права на ортопедски додатак и разврставању тих оштећења у степене из Члана 71.,
 8. о коришћењу права на медицинску, односно физикалну рехабилитацију из члана 73. овог Закона,
 9. о избору, начину и поступку остваривања права особа које пружају негу и помоћ РВИ 100% I. групе из Члана 86.,
 10. о износу трошкова сахране из члана 105.,
 11. о утврђивању здравствених установа за вештачење чињенице из Члана 124. става 1. тачке 7. овог Предлога закона,
 12. о раду лекарских комисија из Члана 127. у поступку за остваривање права по овом Предлогу закона,
 13. о начину исплате новчаних примања и других трошкова,
 14. о начину вођења евиденције о обављеним исплатама и достављању извештаја о утрошеним средствима према Предлогу овог закона, те контроли наменских трошења средстава,
 15. о утврђивању јединственог регистра ратних ветерана, чланова породице смртно страдалих ратних ветерана, члановима породице заробљеног или несталог ратног ветерана, РВИ и члановима породице РВИ и изгледу, облику и издавању легитимација о утврђеном статусу, уз сагласност предлагача - Савеза ратних ветерана Србије.
- Пре доношења правилника из тачке 1., 5., 6., 7., 8., 9., 11. и 12. министар рада, запошљавања и социјалне политике прибавиће о истима сагласност министра здравља и министра финансија.

ГЛАВА IX

- ПОЧЕТАК, ТРАЈАЊЕ И ПРЕСТАНАК ПРАВА (Члан 110. - Члан 122.)

Овим Члановима се утврђује поступак за доказивање статуса појединих категорија ратних ветерана, обзиром на више оружаних сукоба у прошлости, државних субјеката у којима је Република Србија била до самосталности, као и надлежностима војно територијалних органа у складу са важећим Уставима и законима.

Статус ратног ветерана из члана 2. става 1. овог Предлога закона утврђује орган Министарства одбране у локалним самоуправама (Министарство одбране, односно Министарство унутрашњих послова) на основу чињеница о којима води службену евиденцију или након спроведеног управног поступка, уколико особа из члана 2. става 1. овог Предлога закона није уписана у службеној евиденцији, те о томе издаје потврду. Статус члана породице смртно страдалог ратног ветерана, као и статус члана породице несталог или заробљеног ратног ветерана утврђује се у управном поступку на основу писаног захтева члана породице, а на основу доказа прописаних овим Предлогом закона. Статус РВИ на основу рањавања или повреде утврђује се у управном поступку на основу писаног захтева ратног ветерана и доказа из овог Предлога закона након налаза и мишљења лекарске комисије.

Статус РВИ на основу болести, а болест, посттрауматски стресни поремећај (ПТСП), погоршање болести, односно појава болести непосредна је последица учешћа у одбрани суверенитета и оружаним акцијама из члана 2. овог Предлога закона утврђује се у управном поступку на основу писаног захтева ратног ветерана након налаза и мишљења лекарске комисије.

По први пут је примењен и метод доказа уз писмену изјаву и судску оверу два квалификована сведока, који су са ратним ветераном били на истом месту и у истој јединици. Ова правна формулација није непозната у законодавствима других држава, а код нас је битна због великог броја недостајуће или уништене документације, непостојања јединственог регистра или у међувремену укинутих војно-територијалних органа надлежних за ове послове.

У Члану 111. прецизирају се дани испуњења услова за остваривање права, а Чланом 112. врши се рестрикција у смислу двојног кориштења: РВИ који за исто оштећење организма користи право на новчану накнаду за телесно оштећење по прописима о пензијском осигурању, не може користити право и на личну инвалиднину.

Чланови 113.-119. регулишу предметно остваривање права, ограничења за исте као и време и начин исплате (месечни износи).

У Члану 120. и Члану 121. ограничавају се права на начин да се не могу пренети на другу особу, односно наслеђивати осим новчаних примања која нису исплаћена због смрти корисника и она се исплаћују једнократно наследницима корисника права.

ГЛАВА X

- ПОСТУПАК ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА (Члан 123. - Члан 144.)

Члановима 123 – 144. регулисана су статусна права и решења у првом степену, где су надлежни органи у локалним самоуправама, Аутономним Покрајинама, граду Београду, док је у другом степену надлежно Министарство рада, запошљавања и социјалних питања. Такође, ово Министарство има обавезу у пружању стручне и правне помоћи при решавању статусних питања корисника, путем својих подручних јединица. Даље, одређују се посебне установе за вештачење, комисије које формира и њен састав одређује у складу са предлогом овог закона министар рада, запошљавања и социјалних питања у сарадњи са министром здравља. Предвиђени су механизми првостепеног и другостепеног вештачења, као и прецизирани рокови, могућност ревизије решења, жалбе на исте итд. Рок за извршење ревизије је три месеца. Може бити позитивна по подносиоца захтева или негативна. Против решења донесеног у другом степену може се покренути управни спор. Решење о правима по овом Предлогу закона које је постало коначно у управном поступку може се укинути по праву надзора ако је њиме повређен Закон у корист странке, а на штету државе у року 5 година од када је решење постало коначно у управном поступку. Захтев за признавање статуса РВИ на основу болести, погоршања болести, односно појаве болести као непосредне последице учешћа у одбрани државног субјекта из члана 2. овог Предлога закона може се поднети у року 12 месеци од ступања на снагу овог Закона, а лекарске комисије су дужне након пријема подносиоца захтева и прегледа документације у року од 60 дана дати своје мишљење и налаз.

ГЛАВА XI

- НАКНАДА ШТЕТЕ (Члан 145.)

Овим Чланом регулисана је накнада штете од стране лица које је остварило право или су му исплаћена новчана примања по овом Предлогу закона на која није имало право, у случају давања нетачних података, непријављивања промена битних за остваривање права, ако је примало новчане исплате у износу већем од оног који му је одређен решењем надлежног органа управе. Регулисано је и застаривање потраживања као и начин исплате штете од стране лица које је злоупотребило право. Ако то не учини у року који одреди надлежни управни орган, накнада штете, односно повраћај неправилно примљених износа оствариће се тужбом при надлежном суду. Обавеза накнаде штете за неприпадајуће право, односно повраћај неправилно исплаћених износа примања постоји независно о томе је ли решење на основу којег је признато право, односно на основу којег је исплаћен новчани износ, поништено или измењено.

ГЛАВА XII

- КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ (Члан 146. - Члан 147.)

Члан 146. санкционише и одређује новчану казну од 1.000.000,00-3.000.000,00 динара за:

1. Државни завод за пензијско и инвалидско осигурање, ако не поступи према одредби члана 23. става 6. овог Предлога закона,
2. правно лице ако оно или њихова тела не поступе по одредби члана 23. става 7. и члана 35. става 1. Предлога закона ,
3. Државни фонд за пензијско и инвалидско осигурање, ако не поступи према одредби члана 153., 154., 155., 156. и 157. Предлога закона.

За прекршај из става 1. овог Члана казниће се новчаном казном 100.000,00-300.000,00 динара и одговорно лице у правном лицу или руководиоца органа правног лица.

Члан 147. прописује новчану казну од 100.000,00-300.000,00 динара за правно лице, а новчану казну од 50.000,00-150.000,00 динара за прекршај одговорно лице у правном лицу или руководиоца органа правног лица ако при смештају у домове пензионера, при упису особа у образовне установе и при смештају особа у ђачке, односно студентске домове поступи супротно одредбама овог Предлога закона. Иста казна одређује се и ако закуподавац не поступи према одредбама овог Предлога закона

ГЛАВА XIII

- ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ (Члан 148. - Члан 159.)

Члан 148. Дефинише престанак остваривања права повратком заробљеног или несталог ратног ветерана на начин да се иста престају остваривати по тој основи и тај ратни ветеран и чланови његове породице стичу друга права утврђена овим Предлогом закона.

Члан 149. утврђује превођење права ступањем на снагу овог Закона. Извршиће се превођење свих корисника инвалидских права РВИ, права на породичну инвалиднину, права на новчану накнаду у износу породичне инвалиднине, на права утврђена овим Предлогом закона ако је то за корисника повољније, а којима је статус и право признато на основу раније донешених закона и подзаконских аката, уредби Владе које се таксативно наводе са бројем Службеног.листа и годином доношења.

У Члану 150. прецизирају се носиоци, као и поступци и рокови за превођење права корисника по овом предлог закона.

Решења првостепеног органа о превођењу подлежу ревизији коју обавља Министарство рада, запошљавања и социјалне политике. Рок за извршење ревизије у превођењу је шест месеци, а сам превод треба да се изврши у року од три године од ступања на снагу овог Закона.

Превод из члана 149. овог Предлога закона извршиће надлежно тело државне управе у јединици подручне (локалне, окружне, покрајинске) самоуправе, односно надлежни управни орган Града Београда (у даљем тексту: првостепени орган) под условима и у поступку прописаним овим предлогом закона и прописима донесеним за извршење овог Предлога

закона по службеној дужности.

У Члановима 151. – 154. регулише се област и начин превођења права на стамбено збрињавање, превођење права на породичну пензију, новчану накнаду у износу породичне пензије и инвалидску пензију, на накнаду плате због незапослености ратних ветерана, који на основу преостале радне способности примају накнаду плате због незапослености до запослења на радном месту које одговара њиховој преосталој радној способности, као и на инвалидску пензију због професионалне неспособности за рад.

Члан 155. прецизира превођење права професионалне рехабилитације у односу на претходна законска решења, уколико је то за корисника повољније. Новим решењем одредиће се рок у којем треба бити завршена професионална рехабилитација која је у току.

Члан 156. уређује пензије корисника и додаток на пензију у односу на ранија законска решења и нуди кориснику повољност избора између ранијег и садашњег решења у овом Предлогу закона.

Члан 157. дефинише рок и извршиоца превода права, а то је Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање у року од три године од дана ступања на снагу овог предлога закона.

У Члану 158. одређује се министар рада, запошљавања и социјалне политике да донесе правилник из Члана 109. овог Предлога закона у року од 90 дана од ступања на снагу овог закона.

Члан 159. одређује ступање на снагу Предлога закона, односно закона, осмог дана од објављивања у «Службеном гласнику Републике Србије».

IV ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

Предлогом закона јасно су дефинисани поступци, начин и контрола остваривања ових права, чијом применом ће се знатно побољшати статус и ветерана и породица истих, али и ограничити могућа злоупотреба. Борачки додаток који је предвиђен у овом предлогу закона је финансијска надокнада сваком бившем борцу, који испуњава услове у смислуведеног времена на ратишту, незапослености, непостојања било каквих других примања и у смислу броја корисника у складу са овим Предлогом закона представља највећи финансијски издатак државе. Ипак, он неће бити превелик јер су услови за тај статус довољно рестриктивни, а ова категорија се практично већ налази делом на буџетском оптерећењу локалних самоуправа, АПВ, републичког и подручних центара за социјални рад, Комесеријата за избеглице и других државних органа. Усмеравањем ових буџетских средстава по Предлогу закона на „борачки додаток“ и друге финансијско-материјалне ставке и давања корисницима извршиће се практично само прелазак надлежности на други, јединствени фонд при једном владином телу- Министарству рада, запошљавања и социјалних питања, како би се смањили буџетски издаци за рад нових фондова, агенција или тела, а ова ставка за ветеране представља највеће не само статусно признање, већ и изразиту социјалну сигурност. Процена предлагача је да овај статус може да оствари око 40.000 корисника. Овај број се значајно умањује у финансијском смислу прерасподелом већ

наменских средстава поменутих Центара за социјални рад и других буџетских ставки опредељених од нивоа Републике до локалне самоуправе, на јединствени фонд Министарства рада, запошљавања и социјалних питања. Број корисника инвалиднина РВИ и МВИ остаје практично непромењен, јер се примењују одредбе аналогне старом (важећем) закону. Доказивање статуса РВИ по основу ПТСП је јасно регулисано Предлогом закона, довољно је рестриктивно и практично не постоји могућност „лажних“ инвалида по овом основу. Овлаштења надлежног министра при формирању стручних комисија обезбеђују непристрасност и евентуалну ревизију. Исто се односи на статус ратног ветерана, где правна служба Министарства одбране доноси другостепено решење.

Предлагач закона је имао у виду тешко економско стање у којем се земља налази и значајно повећање буџетских издатака за кориснике будућих права, али знатан број предвиђених права је нематеријалан, односно не изискује изнимно повећано финансирање. У Предлогу закона су прецизирани рокови до три године за превођење права и статуса из важећег закона, као и шест месеци за оснивање посебног Фонда, који би Влади дали неопходно време за изналагања модела финансирања, односно повећања средстава у буџету Министарства које је именовано као носилац ове активности. Предвиђени борачки додатак, као највећа финансијска ставка може се амандманима пролонгирати за период од 1-3 године, што не би изазвало револт код ветеранске популације, уз услов да се прихвате друге (нематеријалне) одреднице Предлога закона.

V РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА ПО ХИТНОМ ПОСТУПКУ

Предлог закона о ратним ветеранима и члановима њихових породица потребно је донети по хитном поступку, како би се превазишао законски вакуум у остваривању права ове категорије, настао 14-годишњом селективном применом важећег, непотпуног и превазиђеног законског решења. Додатни аргумент је статус бораца у свим земљама бивше СФРЈ, које имају адекватна законска решења, па је Република Србија једина земља у региону која то до данас није учинила иако Устав то изричито налаже. Посебна потреба се указује, ако се у обзир узме чињеница да је готово петина становништва републике Србије, у смислу борачко-инвалидске заштите правно невидљива. У међународним корелацијама ова правна празнина је уочена и за очекивати је притисак истих у смислу оваквог или сличног законског решења, али из угла неостварених људских